

MARGARETA MELIN

KOMMENTARER

TILL MINA BYGGSTENAR VID BARNDOP

Barnet i centrum.

Vi har samlats till högtid med barnet i centrum.

Inledningsvis tänker alla på det/de barn som ska döpas och som är anledningen till att man har samlats. De bibeltexter som sedan följer handlar också om barnet i centrum, om hur Jesus ställer barnet i blickfånget – som föredöme för vuxna.

Tolkningsord till dopet

Dopet – en invigning till att bli

vad vi är menade att vara: sanna människor

med omsorg om oss själva och allt levande på jorden.

Jesus var sann människa. När han kallar oss att följa honom, kallar han oss att vara vad vi i grunden är: sanna människor och Guds barn.

Jesu ord om dopet

Den så kallade dopbefallningen eller missionsbefallningen: *”Åt mig har getts all makt i himlen och på jorden. Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar: döpa dem... Inte så få upplever denna ”befallning” stötande. Man associerar till våld och övergrepp i Guds namn – till korståg för tusen år sen, till mission som ödelagt andra folks kulturer, till etnisk rensning som motiveras med religiösa argument i vår egen tid.*

Det behövs ett inledande tolkningsord, tänker jag, som förebygger associationer till maktmisbruk. Den makt som Jesus talar om är *kärlekens* makt. Han kallar människor i alla länder att förlita sig på kärleken, på möjligheten att leva tillsammans i en anda av jämlikhet och samförstånd. I ett syskonskap, där enheten finns mitt i mångfalden.

Trosbekännelsen

Också inför trosbekännelsen finns behov av en inledning som sätter in orden i sitt sammanhang – både med den tidiga kyrkan och vårt liv idag. Den apostoliska trosbekännelsen växte ursprungligen fram i samband med dop och upptagande i kyrkan. Den har funnits med genom kyrkans historia i en eller annan form och har fortfarande en given plats i dopgudstjänsten.

I vår nuvarande dopordning inleds trosbekännelsen med en uppmaning: *”Låt oss tillsammans bekänna den tro som vi döps till i Kristi kyrka.”* Tillsammans bekänna? Uppmaningen att bekänna är en nyhet i dopordningen 1986. Tidigare hette det *”Låt oss höra den kristna tro som vi bekänner och till vilken detta barn skall döpas”*.

Jag ser det som onödigt och olyckligt med den här uppmaningen – somliga upplever den påträngande. *Det räcker* att texten finns lätt tillgänglig, så att den som så vill kan läsa med – medan den som hellre lyssnar inte behöver känna sig obekvämt och utanför.

Dopfrågan

I nuvarande dopordningar är platsen för en eventuell dopfråga direkt efter trosbekännelsen: *"Vill ni att ert barn skall döpas till denna tro och leva med församlingen i Kristi gemenskap?"* Dopfrågans vara eller inte vara vid barndop diskuterades livligt under 1800-talet. Detta ledde till att frågan togs bort 1874 (eller 1884)¹. Under de följande hundra åren ställdes alltså ingen fråga när barn döptes i Svenska kyrkan. I dopordningen 1986 har frågan kommit tillbaka som en *möjlighet*. Den är fakultativ och kan alltså utelämnas. Men det sker sällan!

Min erfarenhet är att frågan ställs så gott som alltid. Det förvånar mig, eftersom dopfrågan är ett moment som många blir illa berörda av. Det händer att föräldrar som är inställda på att låta döpa sitt barn backar ur, när de får klart för sig hur frågan är formulerad. När de själva inte har för avsikt att delta i kyrklig verksamhet känns det olustigt eller helt fel att bejaka, att de vill att deras barn ska *"leva med församlingen i Kristi gemenskap"*.

Det speciella med en fråga i ett liturgiskt sammanhang är att svaret är på förhand givet. Frågan som ställs vid dop och vigsel *"Vill du"* kan bara besvaras med JA, om festen ska fortsätta. Att offentligt uttala ett ja som man uppriktigt menar ger styrka och lycka, något som man kan minnas med ett leende. Ett halvhjärtat ja, som uttalas till följd av en eftergift har motsatt verkan. Det tappar en på kraft och glädje, och stannar kvar i minnet som ett obehag.

Bland mina byggstenar finns ingen dopfråga. I min uppställning av byggstenar har jag också avsiktligt placerat trosbekännelsen tidigare, före dopbönen och inte direkt före dophandlingen. Detta av två skäl:

- 1) för att inte primärt koppla dopet intellektuellt till de dogmatiska formuleringarna; det handlar ju inte om att döpas till en trosbekännelse utan till ett liv.
- 2) för att dopbönen talar om vattnet och naturligt leder vidare till vatten-ösningen. Dopbönen skapades av Christina Lövestam under vårt samarbete i Alingsås.

Barnet lyfts upp och välkomnas

Detta är nya och välkomna moment i dopordningen 1986.

När barnet lyfts upp efter själva dophandlingen uttalar man ett ord av Jesus: *Den som tar emot ett sådant barn i mitt namn tar emot mig*. Ett störande litet frågetecken har genom åren dykt upp i mig när jag hört "sådant". Vad då sådant? Ett *sådant* barn – vilket barn är det? Ett nydöpt barn? Det låter som en

---

¹ Källa K-G Ellverson Hanbok i Liturgik, båda årtalen förekommer

begränsning som Jesus inte kan ha menat. Vad syftar ”sådan” på? Att läsa citatet i sitt sammanhang ger mig ingen klarhet. När jag går till grundtexten för att se vilket det grekiska ordet är, finner jag att det står ”ett av dessa barn” (hen ton toiúton paidíon) – och då klarnar sammanhanget.

Jesus har vid det aktuella tillfället återvänt med lärjungarna till det hus i Kafarnaum där han bor. Tydligt finns det barn i huset. Ett av dessa lyfter han in i kretsen av vuxna män med storhetsdrömmar. Han lägger armen om den lilla och uttrycker sin enhet och samhörighet med detta barn – och andra barn. Här kan det inte handla om ett speciellt barn utan ett barn bland andra, vilket barn som helst. Min slutsats är att det är riktigaast att vid upplyftandet av barnet citera Jesus utan ”sådan”. Att alltså säga: *Den som tar emot ett barn i mitt namn tar emot mig.*

Ett tolkningsord för dopljuset

var den första byggsten jag tog mig an. När dopljus tänds och överlämnas har jag många gånger önskat att man skulle låta ljuset symbolisera också den nydöpta, inte enbart Jesus. Han som sa ”Jag är världens ljus” sa också ”Ni är världens ljus”. Det ena är lika viktigt som det andra. Att följa Jesus är att vara sann människa som han, att låta sitt ljus lysa. Dopljuset – en påminnelse om att vi är ljus som han är ljus och kallade (döpta) att vara det ljus vi är.

MÅ – ett outhärligt önskeord

Både i föräldrabönen och i den avslutande förbönen använder jag önskeordet MÅ. Några vill ändra det lite omoderna MÅ till LÅT. Problemet är att det ändrar innebörden. Det förvandlar en önskan till ett imperativ, en uppmaning till Gud att agera. *Må de få erfara kärlek* blir *Låt dem få erfara kärlek* – och lägger över ansvaret på Gud. När vi använder MÅ är vi själva med och skapar förutsättningar för att det ska bli som vi önskar.

Må din väg gå dig till mötes – *May tre road rise to meet you*. Denna irländska sång med sina fem önskesatser, sin fem MÅ, har blivit älskad och ofta använd. Jag är tacksam för att den nu banar väg för att lilla MÅ ska få sin rättmätiga plats också i modern svenska. Om MÅ klingar ålderdomligt idag behöver det inte förbli så. I samma mån som vi tar ordet i vår mun förnygras det och blir naturligt.

”Gud som haver”

är alltjämt en ofta önskad sång vid barndop. Detta trots att få av dagens barn alls lär känna till den – enligt en aktuell undersökning. Min önskan har varit att med nutida och relativt enkla ord ta vara på den tillitsfulla andan i den älskade gamla barnabönen.

Gud som ser och älskar så
se till mig och alla små.
Vart jag mig i världen vänder
är mitt liv i dina händer
Du min trygghet alla dar
du är evigt hos mig kvar.

SAMMANFATTNING

Det är viktigt för mig att kalla mina byggstenar för just byggstenar. Jag betraktar dem som lösa stenar som andra kan infoga i sitt byggande av liturgi. Enstaka byggstenar kan man utan vidare införliva i den nuvarande dopordningen, i första hand där det står angivet att man kan använda ”följande eller liknande ord”. Från min sida är det generellt fritt fram att använda mina texter där de passar in och tillför något. Jag ser dem som mitt bidrag i en gemensam pott. Take it or leave it!

Som sammanhållen helhet bildar mina byggstenar en alternativ dopordning som på en väsentlig punkt skiljer sig från den traditionella. Jag utgår inte från föreställningen att ett odöpt barn befinner sig utanför gemenskapen med Gud – i mörkrets makt, i det ondas våld. I stället tar jag fasta på Jesu ord om att Guds rike tillhör barnen, liksom på hans budskap om Guds kärlek och närvaro i och hos varje människa.

Jag tänker inte att vi blir Guds barn genom dopet eller tron på Jesus utan att vi i grunden är gudabarn, av Gud till Gud. Vad Jesus beträffar bemötte han alla människor som sina bröder och systrar och förkunnade att Gud är allas far och livgivare. I hans ögon är uppenbarligen människan såsom människa ett Guds barn. Han uppmanar andra till efterföljd: till att se det släktskap han ser, att inte fortsättningsvis bygga murar mellan olika kategorier av ”vi och dom” utan bejaka allas samhörighet och enhet oavsett olikheter och traditionella gränsdragningar.

Att vara barn av Gud är människans primära och grundläggande identitet, tänker jag. Till skillnad från andra identiteter – som berör kön, ålder, yrke, folkslag, religion, parti – är vår identitet som gudabarn inte särskiljande. Tvärtom, den förenar. Alla har vi samma gudomliga ursprung och lever som celler i en och samma mänsklighet. Frid och fred på jorden är Jesu ärende till mänskligheten. Fred och försoning med oss själva och med varandra. Personligen är jag Jesus evigt tacksam för att han avslöjar vilka vi är, jag och min nästa:

Jag är gudabarn
ljus av ditt ljus
frid av din frid
evig kärlek.

Du är gudabarn
ljus av Guds ljus
frid av hans frid
evig kärlek.

I djupet av mitt väsen
är jag den jag är
odelad och sann
ett med dig
ett med allt och alla.

I djupet av ditt väsen
är du den du är
odelad och sann
ett med Gud
ett med allt och alla.